

Christian de Valkeneer, 1991 *"Le droit de la police", "La loi, l'institution et la société"*

Ευστράτιος Παπαθανασόπουλος

Το σημαντικό αυτό έργο, γραμμένο από έναν εγκληματολόγο, ερευνητή, νομικά καταρτισμένο, του καθολικού Πανεπιστημίου της LOUVAIN-LA NEUVE του Βελγίου, βλέπει το φως της δημοσιότητας δύο περίπου χρόνια ύστερα από την έκδοση του βιβλίου του "POLICE ET PUBLIC UN RENDEZ-VOUS MANQUÉ?" (ED. LA CHARTE, 1989), το οποίο βασίζεται σε μια εμπειρική έρευνα συμμετοχικής παρατήρησης διάρκειας ενός χρόνου, έργο για το οποίο τιμήθηκε με το βραβείο της Βασιλικής Ακαδημίας Επιστημών και Γραμμάτων και Τεχνών του Βελγίου.

Πολύ σωστά η προσέγγιση του θέματος του εν λόγω συγγράμματος στηρίζεται σε δύο άξονες, σε ένα νομικό και έναν εγκληματολογικό. Πράγματι η αστυνομία έχει μια δυναμική, τόσο στο δίκαιο όσο και στην κοινωνία (το δίκαιο είναι μια βασική πλευρά, αφού καθορίζει τις αποστολές της αστυνομίας, αλλά μόνο μια κοινωνιολογική προσέγγισή της, πέρα από την περιγραφή της οργάνωσης και της αποστολής, βοηθεί να κατανοήσουμε τις άλλες παραμέτρους που οριοθετούν στην ουσία την αστυνομική δραστηριότητα).

Όπως αναφέρει ο ίδιος ο συγγραφέας στην εισαγωγή του, το βιβλίο δεν έχει χαρακτήρα εγκυκλοπαιδικό.

Έχοντας επιλέξει ορισμένα θέματα που κατά την κρίση του είναι τα πιο βασικά και επίκαιρα, φιλοδοξεί το βιβλίο του αυτό να αποτελέσει το έναυσμα για βαθύτερους προβληματισμούς ανάμεσα σε αυτούς που, κατά τεκμήριο, ασχολούνται με ζητήματα της αστυνομίας. Επιθυμία του λοιπόν είναι το βιβλίο αυτό να βρει απήχηση αγκαλιάζοντας ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό που θα περιλαμβάνει όχι βέβαια μόνο αστυνομικούς, αλλά το ευρύτερο φάσμα κοινωνικών φορέων που έρχονται σε επαφή με την αστυνομία (κοινωνικούς λειτουργούς, δικηγόρους, ψυχολόγους) και επειδή πιστεύει ότι μια καλλίτερη ενημέρωση σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία του αστυνομικού θεσμού είναι ικανή να βελτιώσει τις σχέσεις-επαφές και επομένως τη συνεργασία των φορέων αυτών με την αστυνομία, στόχος του είναι να μπορέσει το βιβλίο αυτό να ευαισθητοποιήσει κυρίως το κοινό. Η αστυνομία καλείται να εκπληρώσει μια σημαντική αποστολή που πρέπει να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του κοινού. Αυτό είναι απαραίτητο, αφού, όπως τονίζει και ο συγγραφέας (σελ. 106), το κοινό είναι σημείο εκκίνησης και κατάληξης της αστυνομικής δραστηριότητας.

Μια σειρά δραματικών γεγονότων που παρατηρήθηκαν στο Βέλγιο τα τελευταία χρόνια οδήγησε στη σύσταση μιας κοινοβουλευτικής έρευνας η οποία δημοσίευσε τα πορίσματά της τον Απρίλιο του 1990, όπου μεταξύ άλλων υπογραμμίζεται το πρόβλημα του ανταγωνισμού και σύγχυσης ορίων και αρμοδιοτήτων ανάμεσα στα διάφορα σώματα της αστυνομίας.

Ως εκ τούτου η Κυβέρνηση στις 5 Ιουνίου 1990 ανήγγειλε την πρόθεση για ένα καινούργιο νόμο που θα στοχεύει στην αναδιοργάνωση του συστήματος της βελγικής αστυνομίας, (νόμος 18 Ιουλίου 1991). Το πρώτο κεφάλαιο του έργου αναφέρεται αναλυτικά στα διάφορα όργανα της Βελγικής αστυνομίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο, που είναι αφιερωμένο στις αποστολές της αστυνομίας, ο συγγραφέας διαπραγματεύεται την κλασική διάκριση ανάμεσα στη διοικητική αστυνομία και στη δικαστική, όπου πέρα από τις έννοιες πρόληψη-καταστολή, αναλύονται και διάφορα άλλα κριτήρια διάκρισης (*critère organique, critère finaliste*), για να καταλήξει ο συγγραφέας τελικά στη θέση ότι είναι πολύ δύσκολο να βρούμε ένα κριτήριο αξιόπιστο.

Στο τρίτο κεφάλαιο ο συγγραφέας μας προσκαλεί να δούμε με τρόπο νηφάλιο τις πραγματικές δυνατότητες της αστυνομίας στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας και αναφέρεται στα καινούργια φιλόδοξα προγράμματα αντεγκληματικής πολιτικής με την ευρύτερη συμμετοχή του κοινού.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το τέταρτο κεφάλαιο όπου ο συγγραφέας ασχολείται με τις νέες τεχνικές αστυνομικής πρόκλησης για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος (ένα θέμα που απασχολεί ιδιαίτερα τον αμερικανικό χώρο, βλ. κυρίως τις εργασίες του G. MARX) και με το ζήτημα του παραδεκτού τέτοιων στοιχείων στην ποινική δίκη. Τίθεται λοιπόν το ερώτημα: πώς συνδυάζονται οι νέες αστυνομικές στρατηγικές με το σεβασμό των ατομικών ελευθεριών; Σχετικό είναι το κεφάλαιο 6 που αναφέρεται στις βελγικές υπηρεσίες πληροφοριών.

Το κεφάλαιο 5 διαπραγματεύεται τη σχέση ανάμεσα στην αστυνομία και στα καθήκοντα βοήθειας (*tâches d'assistance*). Ο συγγραφέας δεν υιοθετεί αρνητική στάση για τις προαναφερόμενες έννοιες, Γνωρίζει εξ άλλου ο ίδιος, με τις μικροκοινωνιολογικές έρευνες πεδίου που έχει πραγματοποιήσει, ότι ένα μεγάλο μέρος της αστυνομικής εργασίας καταναλώνεται στην επίλυση προβλημάτων του κοινού (οικογενειακά θέματα κλπ.) που δεν έχουν καμιά σχέση με την αστυνομική εργασία, όπως αυτή θέλει να εννοείται.

Πρέπει όμως, όπως τονίζεται, να δούμε το θέμα με ιδιαίτερη προσοχή, θέτοντας κάποια όρια, γιατί δεν πρέπει να μετατρέψουμε το αστυνομικό όργανο σε ψυχολόγο ή κοινωνικό λειτουργό - κάτι που θα ξεπερνούσε τις πραγματικές δυνατότητες του προσφοράς (σελ. 182) - θα μπορεί όμως η αστυνομία κάλλιστα να αποτελέσει το μηχανισμό παραπομπής της προβληματικής κατάστασης στους αρμόδιους και κατάλληλους κοινωνικούς φορείς.

Το τελευταίο κεφάλαιο, το έβδομο, είναι αφιερωμένο στην περιγραφή των προγραμμάτων εκπαίδευσης των διαφόρων αστυνομικών σωμάτων. Μια επαναριοθέτηση των πραγματικών αναγκών του κοινού, βασισμένη στην καθημερινότητα, σε συνδυασμό με μια απομυθοποίηση της αστυνομικής εργασίας, θα πρέπει να αποτελούν τις πυξίδες στην κατάσταση και

επεξεργασία νέων προγραμμάτων εκπαίδευσης της σύγχρονης αστυνομίας που θα είναι διευρυμένα και εμπλουτισμένα σε γνωστικά αντικείμενα, χωρίς να αποτελούν ένα αμάλagma από ετερόκλητα στοιχεία.

Αναμφισβήτητο το έργο του Christian De Valkenheer αποτελεί μια πολύ σημαντική συμβολή στο χώρο της μελέτης του αστυνομικού θεσμού. Πιστεύω ότι είναι έργο που μπορεί να ικανοποιήσει κάθε απαιτητικό μελετητή, βιβλίο απαραίτητο για κάθε εγκληματολογική βιβλιοθήκη. Αποτελεί εξ άλλου ένα χρήσιμο οδηγό προβληματισμών για όσους θέλουν να ασχοληθούν με το θέμα αυτό, προσπαθώντας να προσαρμόσουν τα ποικίλα ερωτήματα που θέτει ο συγγραφέας στην ελληνική πραγματικότητα και επικαιρότητα.